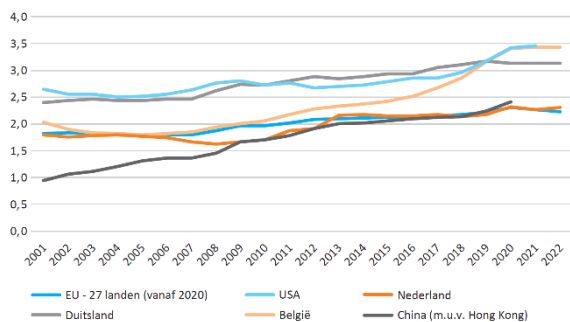

Europees investeren in innovatie is investeren in bedrijven in Nederland

Visie van de technologische industrie op het Kaderprogramma 10

Position paper, april 2024 | Oplegger bij position paper Orgalim (bijlage)

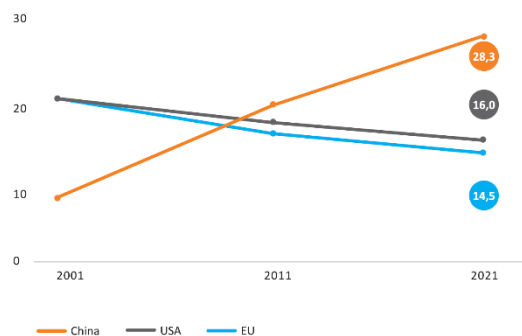
De technologische industrie in Nederland versterkt haar innovatiekracht met Europese investeringen. 37% van de Nederlandse R&D-uitgaven worden door de technologische industrie gedaan. Onze sector drukt daarmee haar stempel op Nederland als innovatieland.¹ Europese innovatie-investeringen spelen hierin een belangrijke rol, niet op de laatste plaats Horizon Europe. Bedrijven en kennisinstellingen werken hierin met elkaar samen om de nieuwste innovaties te bedenken en te ontwikkelen in Europa. Van schonere bussen en vrachtwagens, tot geavanceerde fotonica voor duurzame brandstoffen: de technologische industrie in Nederland maakt dit met Europees innovatiegeld nu al mogelijk. Dat levert Nederland veel op: iedere euro geïnvesteerd in innovatie levert tot 6 euro op.² Bovendien, door de nieuwste technologie in Europa te ontwikkelen, blijven we zelf aan het stuur in een veranderende wereld. Technologie is cruciaal om wereldwijde transitie te doen slagen en door groene technologie te ontwikkelen kan Europa eraan verdienen. Kortom, Europese innovatie-investeringen leveren een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse strategische autonomie, welvaart en welzijn.

R&D-investeringen als % van het BBP

Het aandeel van de Europese industrie in de wereldwijde economie is daarnaast tanende. Waar in 2011 het aandeel van de Europese en Chinese industrie in de wereldeconomie nog even groot waren, is sindsdien een groeiend gat ontstaan. De R&D-investeringen van Europese bedrijven blijven bovendien achter: van de wereldwijde private investeringen in R&D is het Europese aandeel in tien jaar tijd van 25% naar 18% gedaald.⁴

Europese innovatie-investeringen moeten echter toenemen om bij te blijven in een veranderende wereld. In Europa investeren we slechts 2,2% van het BBP in R&D. Nederland doet het niet veel beter dan het EU-gemiddelde met slechts 2,3%. China is Europa inmiddels voorbijgestreefd en de VS heeft zijn innovatie-investeringen verder opgeschroefd. Bovendien is Europa in geen enkele van 44 cruciale sleuteltechnologieën leidend, terwijl China in 37 leidt en de VS in 7.³

Aandeel Europese industrie in wereldeconomie

Het verhogen van de R&D-investeringen is bittere noodzaak. Alleen zo kunnen we concurreren met technologisch leiderschap, het fundament onder onze economische veiligheid. Doen we dit niet, raakt dit de Nederlandse maatschappij en economie fors. Onze hoge posities op internationale ranglijsten zijn gebouwd op beslissingen uit het verleden en verbloemen onze huidige uitdagingen.⁵ De huidige onderinvesteringen in innovatie maken ons ongewenst afhankelijk op cruciale technologieën. Ons toekomstig technologisch leiderschap wordt door beslissingen nu bepaald.

¹ Roland Berger & SEO (2024). Metalektro: De sleutel voor sociaaleconomisch succes.

² Rabobank (2024). Investeren moeten hoger op de politieke agenda

³ Australian Strategic Policy Institute (2023). Critical technology tracker.

⁴ Europese Commissie (2022). EU Industrial R&D Scoreboard.

⁵ Zo betoogt ook TNO, namelijk dat onderinvesteringen in onderzoek en innovatie als donderwolk boven Nederlands sterke huidige economische positie hangt. <https://fd.nl/economie/1511808/populaire-landenlijstjes-geen-wetenschap-maar-ideologie>

Een krachtig, gezamenlijk Europees innovatieprogramma is cruciaal voor een gelijk speelveld binnen Europa en een concurrerend Europa als geheel.⁶ Dat is in het belang van Nederland. De technologische industrie in Nederland wil graag de concurrentie aan blijven gaan en investeren in R&D, maar heeft daarvoor wel gerichte publieke investeringen nodig. Europa werkt aan een nieuw Kaderprogramma (KP10), de opvolger van het huidige Horizon, wat de potentie heeft om de positie van Europa de komende jaren te versterken. Nu het innovatie- en ondernemingsklimaat in Nederland steeds meer onder druk staat, is een ambitieus Europees innovatieprogramma dat zich richt op technologisch leiderschap en industriële concurrentiekracht extra noodzakelijk. Binnen Europa voeren diverse lidstaten bovendien offensieve industriepolitiek, onder andere gefaciliteerd door opgerekte staatssteunkaders. Gezamenlijke Europese innovatie-investeringen zijn nodig om scheefgroei tussen lidstaten, die nadelig voor Nederland uitpakt, tegen te gaan.

FME geeft daarom graag de volgende uitgangspunten mee om de Nederlandse en dus Europese technologische industrie te versterken.

Uitgangspunten

Europees investeren in innovatie is investeren in Nederland. Nederland doet het goed in Europese Kaderprogramma's. Nederland ontvangt zeker anderhalf keer meer uit Kaderprogramma's H2020 en Horizon Europe dan dat het bijdraagt.⁷ Europees innovatiegeld zorgt er dus voor dat innovaties in Nederland worden bedacht en uiteindelijk worden opgeschaald en geïndustrialiseerd. Het versterken van technologisch leiderschap in Europa is het antwoord op oplopende spanningen in de wereld. Nederland moet daarom pleiten voor een ambitieus KP10 en bijbehorend ambitieus budget van 200 miljard euro. Dat is goed voor Nederland en Europa.

Een ambitieus budget moet echter wel doelmatig en effectief worden uitgegeven. Industrieel concurrentievermogen vormt de basis voor technologisch leiderschap en moet daarom de volle aandacht hebben in het nieuwe Kaderprogramma. Excellentie-criteria moeten gehandhaafd blijven zodat Europa de best presterende bedrijven en kennisinstellingen ondersteunt in het bedenken en ontwikkelen van baanbrekende innovaties.

Hernieuw de focus op private R&D-investeringen binnen KP10 voor een sterkere balans tussen onderdelen van de triple helix. In de totale R&D-investeringen lopen Europa én Nederland achter op andere belangrijke landen. Dat Europa achterloopt in de totale R&D-investeringen, wordt voor een aanzienlijk deel verklaard door achterlopende R&D-investeringen in het bedrijfsleven. Slechts 1,5% van het EU BBP wordt geïnvesteerd in private R&D, waarmee we achterblijven bij China (1,6%) en de VS (2,2%). Een stevige impuls is dus nodig zodat Europese bedrijven sleutelposities kunnen innemen in mondiale waardeketens.

Echter, deze ambitie zien we niet terug in de afgelopen Europese Kaderprogramma's: daarin gaat slechts 28% van het budget naar het bedrijfsleven. In Nederland is dit nog minder, namelijk 24%.⁸ Als we concurrentievermogen en technologisch leiderschap centraal willen zetten in KP10, moet een derde van het nieuwe budget ten goede komen aan het bedrijfsleven om zo private R&D-investeringen te verhogen. Dit is noodzakelijk ongeacht de keuze voor verhoging van de budgetten. Alleen zo kunnen goede ideeën uit het fundamenteel onderzoek daadwerkelijk worden toegepast én worden opgeschaald.

De driepilarenstructuur dient niettemin overeind te blijven. Pijler 1 blijft cruciaal voor de basis: Europees leiderschap in fundamentele kennis. Zorg waar mogelijk voor verbinding tussen fundamenteel onderzoek,

⁶ Ook Enrico Letta benadrukt in zijn rapport over de toekomst van de interne markt het belang van investeren in innovatie.

⁷ <https://www.rathenau.nl/nl/wetenschap-cijfers/geld/europese-financiering/de-positie-van-nederland-de-eu-kaderprogrammas>

⁸ AWTI (2023). Strategisch samenspel. Dit contrast tussen de sterke wetenschappelijke positie van Nederland en de zwakke positie van het bedrijfsleven in Horizon op het gebied van sleuteltechnologieën is opvallend, aldus: Dialogic (2024). Verkenning meerjarige strategische samenwerking digitalisering in Europa.

toepassingsgericht onderzoek en opschaling. Pijler 3 moet zich richten op opschaling in brede zin. Denk naast opschaling van deeptech start-ups en scale-ups aan het mogelijk maken van testfaciliteiten en pilotlines voor het opschalen van succesvolle innovaties, om zo gericht ecosystemen te versterken.⁹ De European Innovation Council onder Pijler 3 is in het bijzonder succesvol, zeker Nederlandse partijen scoren hier goed op. Deze verdient versterking, door zich meer te richten op het aantrekken van privaat kapitaal en deep tech.

Hervorm Pijler 2 en zet sleuteltechnologieën centraal. De missies onder Pilaar 2 zijn nu onvoldoende concreet en kennen te weinig betrokkenheid van het bedrijfsleven. Terwijl dat nodig is om daadwerkelijk tot schaalbare oplossingen te komen. Immers, de technologische industrie maakt de technologie om maatschappelijke uitdagingen mee op te lossen. Bovendien zorgen investeringen in sleuteltechnologieën ervoor dat we onze plek op het wereldtoneel kunnen versterken. Hervorm daarom Pijler 2 en richt investeringen op sleuteltechnologieën en bijbehorende ecosystemen, naar het voorbeeld van de Europese Chips Act. Doe dit aan de hand van een gerichte, Europese Technologiestrategie. Hoe Nederland de Nationale Technologie Strategie heeft opgesteld kan als inspiratie dienen.

Sleuteltechnologieën kennen vaak dual-use-potentie (mogelijke toepassing in zowel het civiele als militaire domein). Vanwege oplopende internationale spanningen is de aandacht voor technologie met dual-use-potentie begrijpelijk en verstandig. Het stimuleren van R&D voor technologie met dual-use-potentie kan synergieën voor technologisch leiderschap in zowel het civiele als militaire domein creëren. De technologische industrie vervult hierin een spilfunctie. De rol van dual-use R&D binnen KP10 behoeft een uitgebreide dialoog en gedegen onderbouwing. Als dual-use R&D uiteindelijk een plek zou krijgen in KP10 moet dit op zo'n manier worden vormgegeven dat administratieve lasten beperkt blijven en het programma zoveel als mogelijk aantrekkelijk blijft voor (partijen uit) gelijkgestemde derde landen om deel te nemen, volgens het principe 'open waar mogelijk, gesloten waar dat moet'. Het aangeven van dual-use potentie moet bij consortia liggen en een strategische afweging van partijen blijven. Stabiliteit van doelstellingen en heldere definities omtrent dual-use zijn bovendien van groot belang.

Maak KP10 aantrekkelijker voor het bedrijfsleven. Horizon is één van de krachtigste en grootste innovatieprogramma's ter wereld, zo niet het grootste. Toch zien we dat het programma minder aantrekkelijker wordt voor het bedrijfsleven. Dat is een bedreiging voor het toonaangevende karakter van het programma.

Administratieve lasten moeten in zijn geheel omlaag. Bedrijven hebben beperkte capaciteit voor het papierwerk en het juridische traject van een Horizon-aanvraag. Dit in combinatie met de lage slaagkans maakt dat bedrijven zich aan de voorkant al niet melden, of gaandeweg afhaken. Willen we de industriële concurrentiekracht daadwerkelijk versterken, dan moet het terugdringen van administratieve lasten bovenaan de agenda staan, in lijn met de eerder door de Europese Commissie aangekondigde vermindering van rapportagevereisten van minstens 25%.

Maak KP10 daarnaast aantrekkelijker voor aanvullende private R&D-investeringen. In-kind-bijdrages van bedrijven aan projecten moeten mogelijk blijven. Versterk ook de toegang tot KP10 via netwerkvorming en voorlichting door vanuit Nederland met name het innovatief mkb te ondersteunen.¹⁰ Zij zijn vaak niet wegwijs in Europese regelingen en zien vanwege de hoge administratieve lasten af van aanvragen, ondanks relevante innovaties en behoefte aan middelen.¹¹

Garandeer stabiliteit over het budget en de doelstellingen, wees wendbaar in de invulling. Innovatie is een langetermijnaangelegenheid. Van tevoren is niet goed te bepalen wanneer iets klaar is en hoe iets

⁹ Alexander de Croo, premiër van België dat momenteel de voorzitter is van de Raad van de Europese Unie, benadrukte recentelijk dat we niet alleen innovaties moeten bedenken en ontwikkelen in Europa, maar ook moeten maken en produceren. Zie <https://sciencebusiness.net/news/international-news/eu-needs-more-capital-scale-innovations-belgian-prime-minister-tells-meps>

¹⁰ Hiermee aansluitend bij het advies van de AWTI (2023). Strategisch samenspel

¹¹ Zo is in het thema 'innovatie in MKB' het Nederlandse aandeel 6,7% van het totale budget ten opzichte van 7,9% voor heel Horizon 2020 (H2020). Zie AWTI (2023). Strategisch samenspel

eruit komt te zien. Bovendien vereist het complexe, langjarige samenwerking van diverse partijen in de triple helix. Stabiliteit is dus cruciaal, ook om deelname van en (aanvullend) investeringen vanuit het bedrijfsleven aan te trekken. Het programma en de hoogte van het budget moeten helderheid en koers bieden. Het moet de hoge ambitie onderstrepen van Europa dat technologisch leiderschap toont. Dat betekent dat er niet tussentijds te veel moet worden geschoven met het budget en moet worden gewijzigd in criteria. Wel moet het programma wendbaar zijn om veranderende omstandigheden in de wereld te kunnen adresseren.

Dit is een oplegger bij een breed gedragen position paper van de Europese koepel van de technologische industrie (Orgalim). Voor een nadere toelichting kunt u contact opnemen met Niels Back, belangenbehartiger innovatie- en industriebeleid bij FME (niels.back@fme.nl).